

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Andersson, Rani-Henrik; Kajander, Kati

Title: Torpalta kuultua

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Andersson, R.-H., & Kajander, K. (2017). Torpalta kuultua. In V. A. Heikkinen, M. Itkonen, & S. Inkinen (Eds.), *Tarinoita satavuotiaasta Kalastajatorpasta : helsinkiläisen tapahtuma-, kulttuuri- ja elämyskeitaan kehitys kesäkahvilasta maailmanluokan kokoushotelliksi* (pp. 177-181). Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Haaga-Helian julkaisut. https://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/Palvelut/Julkaisut/tarinoita_satavuotiaasta_kalastajatorpasta.pdf

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Rani-Henrik Andersson & Kati Kajander

Torpalta kuultua

Meidän suvussamme kuuluisa ”Torppa” oli aina läsnä. Syy siihen oli, että isä ja kummisetä, Mauno Andersson, oli viettänyt nuoren aikuisikänsä 1960-luvulla ja 1970-luvun alussa Helsingin Kalastajatorpalla hovimestarina. Ei kulunut viikkoakaan – toisinaan ei päivääkään – ettei ”Torppa” olisi jollakin lailla ilmestynyt päivän keskusteluihin.

Aika Kalastajatorpalla pääsi myös Maunon runoihin, joita hän kirjoitti paljon. Hänen runojensa aiheet olivat hyvin moninaisia, ja tähän kirjoitukseemme olemme valinneet Kalastajatorppaan ja ravintolakulttuuriin liittyviä runoja, jotka avaavat hieman ”Torpan” maailmaa Maunon silmin katsottuna. Vaikka ”Torppa” oli paljon läsnä lapsuudessamme, eivät aikuisten tarinat meitä lapsia aina jaksaneet kiinnostaa, ja siksi muistikuvamme Maunon tarinoista eivät ole niin hyviä. Tämän huomasi, kun asioita ryhdyttiin muistelemaan.

Maunon oman perheen elämässä ”Torppa” oli erityisen voimakkaasti läsnä jouluisin, jolloin pöytä oli laitettu ”niin kuin Torpalla oli tapana”, tyylikkäästi ja mitä erikoisimpia herkkuja notkuen. Joulupöydässä oli tarjolla kinkkua, totta kai, kalaa eri muodoissa, leikkeleitä, laatikoita ja tietysti riisipuuroa. Meille muille sukulaisille ”Torpan” perinteet näkyivät eri juhlien yhteydessä ja toteutuksessa. Ei liene yllätys, että Mauno oli hyvin usein vastuussa tarjoiluista, kun suvussa vietettiin juhlia.

Parhaiten mieleen ovat jääneet kauniisti koristellut voileivät ja täytekakut. Kaikki käsityönä tehtynä: Mauno ei nimittäin koskaan käyttänyt esimerkiksi kakkutaikinan vatkaamiseen koneita vaan vatkasi ne nopeasti käsin. Kaikki tarjottavat laitettiin kauniisti esille. Pöydällä oli koristeena usein kukkia ja talviaikaan myös kynttilöitä. Ja niitä oli paljon. Lautasliinatkin taiteltiin kauniisti. Olikohan tämä sitä ”Torpalta” hankittua ammattitaitoa?

Toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina pienessä rannikkokaupungissa suhteellisen vaatimattomissa oloissa kasvaneena Mauno oli aina ihailnut Hollywoodia, filmitähtiä ja kuninkaallisia – sellaista glamouria, jota ei pikkukaupungissa ollut tarjolla. Pääsy Kalastajatorpalle oli avain – jollei nyt aivan kuuluisuuksien joukkoon, niin ainakin niin lähelle heitä ja heidän maailmaansa, kuin se ”tavalliselle” ihmiselle oli mahdollista.

Tämä on tosiasia, joka on omalta osaltaan vaikuttanut siihen, että koimme ”Torpan” hieman mystisenä ja arvostettuna paikkana. Kalastajatorpalla saattoi nimittäin päästä puheisiin hyvinkin kuuluisien vieraiden kanssa. Hollywoodia edustivat Gregory Peck ja Jayne Mansfield, poliitikkoja Urho Kekkonen ja Neuvostoliiton mahtimiehet. Yhtä kaikki työhön kuului asiakkaiden palveleminen, ja hyvästä palvelusta saattoi illan päätteeksi olla taskut täynnä tippiä, josta osa lähetettiin kotiin vanhempien avuksi.

*Olenko vastuussa
miljoonista vuosista?
Tiedän.
En koskaan pyydä: ”Älä juo!”
En koskaan neuvo: ”Se on vahingoksi.”
En koskaan sano,
en koskaan kehota: ”Katoa ihmisvilinään.”
 ”Unohda halusi.”
 ”Mene avaralle tilalle.
 Siellä ei ehdista.”
Minä vain aina tuon
sinun tilaamasi lasillisen.
Ja kun katson lähtöäsi,
olet käsieni jälki,
ovella, kadulla.
Ja vasta huomenna minä jätän sinut.
Sinä minut jo tänään.*

Hyvä palvelu olikin ”Torpan” työntekijöille erittäin tärkeää. Ihmisiä palveltiin hyvin, heidän motiivejaan tai tekemisiään ei kyseenalaistettu, ja asiakkaan yksityisyyttä kunnioitettiin. Hovimestari tai tarjoilija kohosi asiakkaan, kuunteli hänen murheensa tai ilonsa, mutta ei tuonut esille omia mielipiteitään. Yhteys asiakkaaseen oli hetkellinen ja katosi asiakkaan lähdettyä, vaikka tarinat ehkä jäivät mieleen pyörimään. Kanta-asiakkaitakin oli paljon, ja heidän tarinansa tulivat vuosien mitaan tutuiksi.

*Ravintolat sulkeutuvat.
 Reipas mieli portailla.
 Yksi katsoja vartioi.
 Toisella surua on rakkaudessa.
 Avioliittokin saa omansa.
 Unohtuneet ovat lupaukset
 ja höyryt päässä kiertävät.
 Huomenna iltapäivän aikaan
 on anteeksianto ja -pyyntö.
 Päivä alkaa aamussa,
 mutta meille vasta illansuussa.
 Samat surut, murheet ehkä
 ilotkin taas kuunnellaan.*

Vuodet Kalastajatorpalla olivat ilman muuta kasvattavia ja jännittäviä, ja mitä tarinoita sieltä kuultiinkaan. Tosin nimet piti aika usein jättää mainitsematta, sillä vaitiolo oli ”Torpan” työntekijöiltä vaadittu jo töihin tultaessa. Silti ei voi ohittaa kesää 1970, jolloin Persian viimeinen Šaahi Mohammed Reza Pahlavi ja hänen vaimonsa Farah Diba vierailivat Suomessa ja asuivat tietenkin Kalastajatorpalla. Heidän vierailunsa aiheutti paljon levottomuuksia ja mielenosoituksia eri puolilla maata, mutta saivat he toki myös ihailua osakseen.

Mauno sattui juuri tuolloin olemaan töissä ja oli hyvin vaikuttunut näiden maailmankansalaisten vierailusta. Heille kun eivät kelvanneet edes ”Torpan” lautaset, vaan he toivat mukanaan omat kultaiset ruokailuvälineensä – näin ainakin tarina kertoo. Eikä siinä kaikki, koko Kalastajatorppa oli koristeltu mitä uskomattomimmin kukkalaittein. Ja niinpä kuninkaallisten lähdettyä sai Munkkiniemessä pienessä asunnossa Maunon työvuoron päättymistä odottanut vaimo tuliaisiksi varsin kuninkaalliset kukat.

Toisinaan tarinat veivät Torpan saunaosastolle, jossa maailman johtajat tapasivat Suomen johtajia ja sopivat mitä tärkeimmistä asioista. Aivan tarkkaan tarinat eivät kertoneet, mitä tapahtui, mutta nyt jo historiankirjoistakin olemme oppineet, että Urho Kekkonen ja idän päättäjät eivät aina täysin selvin päin päätöksiään tehneet. Maunolle oli aina hämmästyttävää huomata, miten suuri voima alkoholilla oli ihmisten käyttäytymiseen. Toiset se muuttaa iloisiksi ja puheliaiksi, mutta vaikutus voi olla myös täysin päinvastainen. Muuten miellyttävästä ja hyvin käyttäytyvästä ihmisestä tulee vähemmän asiallinen ja huonosti käyttäytyvä.

Tämä oli myös arkipäivää ”Torpalla”. Jotkut tärkeät johtajat ja poliitikot muuttuivat humalassa erittäin huonosti käyttäytyviksi, vaikka toisenlaisiakin ihmisiä tietenkin oli. Kekkonen varsinkin sai kehuja. Vaikka kaiken piti sujua tarkkaakin tarkemmin, niin illan päätteeksi Presidentti saattoi jutustella mukavia henkilökunnan kanssa lähes tasavertaisena rupattelutoverina. Ehkä työ Kalastajatorpalla sai Maunon vähitellen ymmärtämään, että rikkaus ja valta eivät tehneet ihmistä toista paremmaksi. Lieneekö siitä oivalluksesta kummunnut seuraava runo:

*Kovin tulit kopeasti.
Kovin otit askelten mahdin
ja jysähdit tähän ympäristöön,
jossa välkkyy ja soi ja elää
elämän turhuus tätä iltaa.
Herra pankinjohtaja
miten nöyrinä istuvat
edessänne isotkin miehet.
Kyllä! Kyllä minä kuulin
ja kuulivat muutkin.
Vaimo se on lasten kanssa maalla.
Ja nyt sinua ei pidättele mikään.
Tämä on kymmenes Gin tonic!
Niin aivan.
Totta puhutte.
En minä ole mitään.
Ei, ei minulla todellakaan ole toimistoa.
En minä tarvitse toimistoa.
Mitäs minä sellaisella, hyvä mies.
Minä, joka myyn taiivasosuuteni
kantamalla viinaa kurjille.*

Mutta oli ”Torppa” paljon muutakin kuin kuuluisia vieraita: se oli Maunolle standardi kaikelle taidolle ja tyylikkyydelle. Hänen mukaansa siellä näkyivät työ ja sen arvostus. ”Torpalla” oli paljon työntekijöitä, joilla jokaisella oli oma tehtävänsä, josta he olivat ylpeitä. Tarjoilijat tarjoilivat, viinurit huolehtivat viineistä ja muista alkoholijuomista, kokit ruokapuolesta ja hovimestarit palvelun laadusta ja siitä, että kaikki toimi. Työtä, jossa tietää olevansa hyvä, tekee mielellään. Ja silloin myös opettelee uusia asioita, jotka kiinnostavat. Muistamme Maunon harmitelleen, että kaikki tämä erikoisosaaminen on monessa paikassa jäänyt pois. Nykyään tarjoilijat hoitavat kaikki edellä mainitut asiat.

*Se oli niin helppoa
mennä ja tehdä työtä jonka osasi,
luontevasti ja ujostelematta.
Kieletkin, ne 157.
Niin kauan kuin olkapää kesti.
Kieliopista viis.
Pääasia, että tuli ymmärretyksi.*

Myöhemminä vuosinaan Mauno työskenteli ravintoloissa ja hotelleissa eri puolella Suomea, mutta mikään ei koskaan vetänyt vertoja ”Torpalle”. Sen taso oli jotain aivan muuta kuin mihin maakunnissa kyettiin. ”Torpallahan” kävi paljon myös Helsingin hienostoa viettämässä aikaansa ja juhlimassa hyvinkin erilaisissa tilaisuuksissa. Mutta aika muuttui, eikä ravintolassa käyminen tai hotelleissa yöpyminen enää ollut vain niin sanotun hienoston etuoikeus, vaan kaikilla oli siihen mahdollisuus. Villapaitamies ja iltapukuvieras mahtuivat samaan ravintolaan – toinen aikaansa viettämässä ja toinen ehkä juhlimassa jotain. Kaksi eritaustaista ihmistä, jotka kohtaavat samassa ajassa ja paikassa.

*Sitten tuli mannermaisuuus.
Villapaitamies nojasi samaan baaritiskiinkin kuin iltapukuvieras.
Istuivat vierekkäisissä pöydissä.
Tanssi ja tanssitti iltaeleganssiin pukeutunutta daamia,
ihan luontevasti
mutta katsojan silmissä rävähti.*

Kalastajatorpalta lähdettyään Mauno toimi pienen motelli Moto Novan johtajana Valtatie 8:n varrella. Varsin vaatimaton paikka sai kuitenkin uuden johtajan myötä tuulahduksen suurta maailmaa. ”Torpan” aikana olivat tulleet tutuiksi niin Laila Kinnunen kuin muutkin aikakauden tähdet, ja nyt he ilahduttivat pikkupaikkakunnan asiakkaita.

Ja jälleen tuo joulupöytä – itse emme niitä muista, mutta vieläkin pikkukaupungilla kulkiessamme joku vanhempi henkilö saattaa napata olkapäästä ja tokaista: ”Voi hemmetti niitä joulupöytiä siellä Moto Novassa, että ne olivat upeita, miten se osasikaan.” Pieni pala Kalastajatorppaa Valtatie 8:n varrella.

Ehkä tosin on myönnettävä, että 1960- ja 70-luvut olivat kultautuneet muistoissa ja niin varmasti myös aika Kalastajatorpalla. Usein Mauno sanoi, että ravintolakulttuuri oli Suomessa kuolemassa. Huoltoasemien ja muiden kuppiloiden ”buffet-lounaat” olivat hänelle kauhistus. Muutama vuosi sitten hän kävi vierailmassa Kalastajatorpalla ja ilokseen huomasi, että ammattitaito ja tyylikkyys olivat ”Torpalla” yhä säilyneet.